

praxi, q. 25. num. 147. Peregrin. de fideicom. art. 16. num. 125. Barbosa in rubric. num. 35. solut. matrim. Larrea alleg. ffc. 98. num. 7. Donell. lib. 15. cap. 12.

Ibi: Sed etsi moriatur ipse.

- 3 Si is cui aliquid dare oportet, conditionis implendæ causâ decedat antequam præstetur, extinguatur promissionis obligatio. Cujac. in l. Si quis 57. ad fin. de verb. oblig. Sed in ultimis voluntatibus pro impleta haberi conditionem, nisi mors à tertio illata probetur, scripsit Menoch. lib. 4. præf. 183. à n. 9. Castill. controvers. lib. 4. cap. 25. num. 74.

Verf. Primus locus est.

- 4 In primis ad stipulatur communi sententiæ Ulpiani responsum in l. Si decem 48. de verb. oblig. quod expendit Duaren. in l. Qui Roma, §. Augerius, eod. tit. de cuius interpretatione agendum cum D. Covar. infra, sub n. 6. ubi responderetur. n. 43.

Ibi: Nam & hac argumentatio.

- 5 Argumentum à contrario sensu in jure validissimè urget, l. 1. §. Hujus rei, ff. de offic. ejus cui mand. est jurisd. cum similibus, quæ congerit August. Barbosa tract. de loc. commun. loc. 27. numero 2.

Verf. Secundò, ad probationem.

- 6 Abs re quidem pro communi inducitur dictus §. Augerius, cum ibi Scævola de casuali conditione responderit, non de potestativa, ut observat Cujac. in l. Si quis 57. de verb. oblig. de cuius argumenti solutione vide D. Covar. inferius, n. 5. & nos à n. 32.

Verf. Tertio pro communi.

- 7 Simili ratione ad quæstionem minimè conducit textus in l. Fidejussor obligari 16. §. fin. de fidejussorib. cum ibi de potestativa conditione sermo non habeatur, sicut animadvertit Cujac. ubi proximè: erit ramen de ejus enucleatione differendum infra cum D. Covar. sub num. 6. verf. Item non oberis, num. 48.

Verf. Quarto, hæc communis.

Conditio in forma specifica debet impleri, nec eam per æquipollens verificari sufficit, l. Si ita quis 53. §. fin. de legat. 2. l. Fideicommissum 75. de condit. & demonstrat. l. Ex ea parte 121. de verb. oblig. l. fin. C. de iis qui ven. etat. impetr. Salgad. Labyrinth. credit. part. 1. cap. ult. num. 15. Gail. depac. public. lib. 1. cap. 7. num. 23. Pichard. in rubric. n. 15. Inst. de vulg. Ofwald. ad Donel. lib. 15. cap. 12. lit. A, Castill. controuv. lib. 4. cap. 24. num. 9. & alii plures, quos recenset Barbosa axiom. 48. n. 3. de cuius argumento D. Covar. infra, n. 7. ubi solutio traditur, & apud nos n. 49.

His & alia ratio pro communi adjicitur, scilicet quia cum stipulator cum posset, parere conditioni neglexit, à conventionem resiliere, ac obligationem remittere censetur. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 11. num. 39. Larrea alleg. ffc. 98. num. 7. quod tunc vel maximè obtinebit, si conditio facilè impleri queat, quæ nisi celeriter executioni tradatur, pro defecta habetur. Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 11. n. 36. verf. Ex quo inferitur, Tondut. quæstion. civil. cap. 67. num. 2. quod in contractibus non procedit, Donell. lib. 15. cap. 12. nec in hæredis institutione, Molin. de just. & jur. tract. 1. disp. 206. num. 14. Vide inf. n. 52.

Ad Num. 2.

Est altera opinio communi opposita, quæ habet, in contractibus facultatem implendi potestativam conditionem esse hæredi jure permissam, nisi talis sit, ut personæ contrahentis cohæreat. Ita sentiunt Cujac. in d. l. 57. ad fin. Alciat. in l. Si decem, num. 14. & 15. de verb. oblig. Pichard. in §. Ex conditionali, num. 13. verf. Non obstat quartum, Inst. de verb. oblig. Vin. ibidem, num. 7. Escobar. de ratiocin. cap. 34. num. 9. in fin. Ceval. commun. cont. comm. quæst. 727. num. 54. & 59. Ofwald. ad Donel. lib. 15. cap. 12. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 285. num. 5. Anton. Gom. d. num. 36. verf. vel aliter, & quarto: qui restringit quoad contractus onerosos, & in hac sententiâ refidet D. Covar. Quando conditio personæ cohæreat, tradidit Cancet. variar. part. 3. cap. 20. à n. 135.

Verf.

Verf. Primò, huic assertioni.

- 11 Conditionales contractus ad hæredes transire, probatur ex §. Ex conditionali, Inst. de verb. oblig. & aliis juribus mox adducendis sub num. 4. quæ cum indistinctè loquantur, & generaliter, non est à nobis distinguendum inter potestativam conditionem, & casualem, l. Non distinguemus 37. de recept. arbit. l. de pretio 10. de Public. in rem actione, Barbosa cum plurimis axiom. 136. num. 4. quod argumentum expendit etiam Duaren. in d. §. Augerius, num. 15.

Verf. Secundò ad idem.

- 12 Legis Si prædium 18. ff. de in diem addit. meminit ad rem Duaren. sup. numero 16. de cuius intellectu videndus Faber in rational. ibidem.

Verf. Tertio, est optimus.

- 13 Adde Duaren. ubi proximè, ac de interpretatione legis Necessario, §. Quod si pendente, de peric. & comm. rei vend. Faber in ration. ibi, Cujac. ad lib. 33. Pauli ad edict. Mant. de tacit. convent. lib. 14. cap. 41. num. 10.

Ibi: In conditione casuali, vel mixta.

- 14 In conditione potestativa retroactionem excludi, communiter adnotari solet. Vela differat 21. numero 23. Tondut. quæstion. civil. cap. 67. num. 20. Amat. cum aliis variar. resol. 5. num. 3. quod generaliter verum non est, sed eo tantum casu, quo conditio, invito debitore, adimpleri non possit, veluti si quis centum promittat, si ipse Capitolium ascenderit: secus ubi purificatio conditionis non pendet à libera promissoris voluntate, ut si stipulator decem dederit, l. Potior 12. ff. qui potior. in pign. hab. Unde quoties conditio est in potestate creditoris, vel utriusque contrahentis, admittitur retrotractio, quæ rejici debet, si fuerit in potestate solius debitoris. Salgad. Labyrinth. credit. part. 2. cap. 20. num. 10. Metlin. de pignor. lib. 4. q. 22. num. 3. Petr. Barbosa in l. 1. part. 3. n. 33. ff. solut. matrim.

D. de Faria Covar. Enucl.

Verf. Quarto adversus.

Legem 1. C. de pact. int. emptor. contra communem sententiam objicit etiam Duaren. ubi proximè, cui pluribus satisfacere conatur Ant. Gom. sup. dict. cap. 11. num. 36. verf. Sed advertendum, de cuius textus expositione fusè Aug. Barbosa in collect. ubi nihil ad rem.

Verf. Quintò, ad probandum.

Huic rationi accedit, quod regulariter in omni contractu hæredes comprehensis censentur, etsi nulla eorum mentio fiat, l. 11. tit. 14. part. 3. l. Si pactum 9. de probat. Cum igitur conditio pars conventionis sit præcipua, à qua omnis dispositio pendet, & conditionalis contractus transeat ad hæredes, quare facultas adimplendi conditionem ei denegabitur, si hæc non personam, sed factum respiciat, velut dandi; nam verba, Si dederis, iuxta jus ita accipi debent, Si tu, vel heres dederis; sicut in cæteris pactio-nibus observatur.

Verf. Sextò, eidem opinioni.

Potestativæ conditiones, nisi personæ stipulatoris cohæreat, per alium adimpleri posse certi juris est. Gregor. Lop. in l. 7. gloss. 4. tit. 4. part. 6. Duaren. in l. Qui Roma, §. Augerius, de verb. obl. num. 15. in fin. Molin. de just. & jur. tract. 1. disp. 206. num. 14. Escob. de ratiocin. cap. 34. num. 9. verf. Ex quibus, Cujac. in l. Si quis 43. & l. 57. ad fin. de verb. oblig. Cancet. variar. part. 3. cap. 20. num. 137. & 139.

Adjicit Duaren. ubi proximè, pro hac opinione legem Diem proferre 27. §. 1. de recept. arbit. qua deciditur non committi poenam ex compromisso, si hæres ejus qui iustus est dare, ante diem præscriptam obtulerit: unde deducitur, facultatem implendæ conditionis potestativæ hæredibus competere. Vide de Covar. infra. num. 7. verf. Ad idem est.

Ad Num. 3.

Amplectitur D. Covar. posteriorem sententiam traditam supra num. 10. Consule ibi laudatos, præsertim Cujacium, Ofwaldum, & Duarenum.

Sl Licet

19 Licet aliud sit, generaliter loquendo, contractus conditionales ad hæredes transmitti, & aliud per eosdem adimpleri posse conditiones, Osuald. *d. lib. 15. cap. 12. lit. E*: tamen in potestativis contractus non dicitur ad hæredem transire, quoties hic conditioni parere non valet, quia mortuo contrahente, qui per se necessario implere debebat conditionem, hæc omnino deficit, contractusque evanesceat, quali numquam celebratus. *Castill. controvers. lib. 4. cap. 25. num. 71. Argel. de legitim. contradict. quæst. 11. num. 28.* ideo nec in hæredem transferri possibile est.

Ibi: *Sed & ab his satis differt.*

20 Videatur quidem non impleri conditionem in forma specifica, si per hæredem executioni tradatur, cum sit verè persona distincta ab antecessore, qui contraxit, tamen juris fictione pro eadem habeatur; nam conditio debet specificè, & naturaliter adimpleti, *l. Fideicommissum 75. de cond. & demonstr. Pichard. in rubric. numero 14. Inst. de vulgar. & ita sentiunt prioris sententia sequaces, pro quibus hoc in argumentum expenditur, ut videre licet supra, num. 8.*

21 Dicendum est tamen, quod etsi per hæredem adimpleatur conditio, non ideo definit specificè impleri, quia identitas personæ parentis conditioni non est de forma specifica illius, cum disponens non personam, sed factum respexit, veluti si in dando consistat, ut sentit Cujac. *in l. Si quis 57. ad finem, de verb. oblig.* Unde potestati vix conditiones, quæ personæ non coherant, per alium impleri possunt, sicut probatur supra, num. 17. quæ non ideo minus specificè impleri dicuntur: & cum extraneus possit pro alio vivente conditionem adimplere, cur idem facere prohibebitur hæres pro defuncto, cujus personam representat, & sustinet, atque una eademque cum ipso censetur, *authent. de iurejur. à morient. prest. in princ. collat. 5. Salced. cum pluribus de representat. lib. 1. cap. 2. n. 3. & lib. 2. cap. 16. n. 40.*

Ibi: *Quandoque tamen natura.*

22 Non solum conditionis natura, sed etiam voluntas contrahentis efficit, ne

facultas implendi illam transeat ad hæredem. Cujac. *ubi proxime*, cum semper in primis attendi debeat mens testatoris, aut contrahentium, *l. In conditionibus 19. de cond. & demonstr. l. Semper in stipulationibus 35. de reg. jur. Castill. d. cap. 25. ex n. 136. & cap. 55. n. 6. Osuald. sup. lit. A.*

Ad Num. 4.

Extat notissimum inter contractus, 23 & ultimas voluntates discrimen; nam quicquid per istas sub conditione relinquatur, si legatarius, seu fideicommissarius decesserit ea pendente, expirat; nec hæredi ipsius quicquam debetur, etsi postea extiterit conditio, *l. Legata 41. de condit. & demonstr. l. unic. §. Sin autem aliquid sub conditione, C. de caduc. tollend. nec distinguitur qualis conditio sit, nam in omnibus idem observatur.*

Aliud evenit in contractibus, nam 24 etsi dum conditio pendet, contrahens fato cedat, utrimque contractus ad hæredes transmittitur, ita ut impleta quoadcunque conditio, exigi possit quod sub illa debebatur, *§. Ex conditionali, Inst. de verb. oblig. §. Cum quis, Inst. de inutilib. stipulat. l. Novatio 24. de novation. l. 14. tit. 11. part. 5. quod ita verum est, ut is cui aliquid sub conditione promittitur, propter spem creditor interim nuncupetur, l. 15. cui 42. ff. de action. & obligat. Præfatam differentiam passim observant Interpretes, ut Oinorom. Mynsinger. Brocholtzen, & alii Institutarii *in d. §. Ex conditionali*, Ant. Fab. *in ration. ad l. Si prædictio, de in diem addit. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 11. à n. 38.* Cujac. *in l. Si quis 57. de verb. oblig. Mantio. de conjectur. lib. 11. tit. 20. Cancet. variar. part. 3. cap. 21. num. 110. Anton. Gom. variar. lib. 2. cap. 11. num. 36. Gail. lib. 2. observ. 2. num. 1. Greg. Lop. in l. 12. gloss. ult. tit. 11. part. 5. Cujus differentia ratio traditur ab Antonio Gomez, & à Pichard. *cod. §. n. 10.***

Verf. Tertio, ex his deducitur.

Adde Fabrum in rationali ad eumdem 25 textum, in quo sermo est de illa conditione casuali, *Si alius meliorem conditionem attulerit.* Unde mortuo venditore, conditionalis contractus ad hæredem ejus transivit.

Verf.

Verf. Quarto, etiam.

26 Hæres in quem contractus transfertur, debet specificè conditionem implere, sicut antecessor, si viveret, teneretur; non enim ex persona hæredum natura obligationis immutatur, *l. 2. §. Ex his, de verb. oblig.*

Verf. Quinto infertur.

27 Aliud est, posse per hæredem potestativam impleri conditionem, & aliud adimpleri conditionem cum hærede illius, cui aliquid dare, vel facere oportebat: ideo licet hoc negetur, illud concedi poterit. Cujac. *in d. l. Si quis 57. de verb. oblig. ad fin. Cancet. variar. part. 3. cap. 21. num. 96. Osuald. lib. 15. cap. 12. quem vide lit. D.* Sed non negatur. Vide infra, n. 59.

Verf. Sexto, illud est.

28 Quanquam hoc extra omne dubium constet, placuit tamen nostro Præsuli id admonere; quia nonnulli terminos confundunt, diversas omnino questiones commiscentes, ut notat Osuald. *ubi proxime.*

Verf. Septimo, ex superius.

29 Consule laudandos inferius, num. 40. qui de interpretatione legis *Si decem, de verb. oblig. differunt.* Nec deest dubitandi ratio, an mortuo promissore antequam peteret stipulator, teneretur hæres, si ab eo pecunia peteretur, quia deficiebat persona, cum qua conditio debebat impleri, nempe promissor, de quo vide notata supra, num. 3. Donell. *lib. 15. cap. 12.* & ibi Osuald. qui docet impletionem conditionis fieri posse cum alio, quando idem habetur effectus, quod ex mente contrahentium aestimari debet. Cum igitur quoad effectum nihil intersit, an stipulator decem petat ab ipso promissore, vel ab hærede ejus, nisi id actum fuerit, ut præcisè à promissore peteret, rectè decem ab hærede peterentur.

30 Aliter etiam dici poterit, quod cum contractus transeat in hæredem, etiam translata censetur conditio ejus accessoria. Osuald. *sup. lit. C, in fin.* atque ideo cum illo potuit adimpleri conditio. *D. de Faria Covar. Enucl.*

tio, sicut cum ipso qui promissor. Quibus rationibus sustinenda est interpretatio ad dictam legem *Si decem*, quam D. Covar. probat, ut scilicet quamvis moreretur promissor, liceat stipulatori petere decem ab hærede, impleta conditione, *Si petieris.*

Verf. Octavo, in illa stipulatione.

Implementum conditionis quando- 31 cunque in contractibus suum operatur effectum, & obligationem, actionemque producit. Donell. *d. cap. 15. lib. 12.* nec interest, an vivat, vel decesserit promissor, cum hæres maneat conditionaliter obligatus, *lib. 14. tit. 11. p. 5.* cum similibus adductis supra, numero 24.

Ad Num. 7.

Actiter torsit Interpretum ingenia 32 lex *Qui Rome 122. §. Augerius, de verb. oblig.* ubi Scævola instar oraculi anceps responsum reddidit, de cuius interpretatione præter ordinarios ibi, videndi sunt Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 11. num. 36. verf. Item adde*, Osuald. *latissime d. cap. lit. B*, Cujac. *in l. Si quis 57. de verb. oblig. Escobar de ratiocin. cap. 34. num. 8. Cevall. comm. cont. commun. quæst. 727. à num. 50. Azeved. in l. 2. num. 8. tit. 16. lib. 5. Recop. Duaren. in d. §. Augerius, num. 12. Gutierrez. de juram. confirmat. in addit. ad cap. 37. quæ est in fin. part. 1.*

Quanquam nihil conferat ad questionem, de qua præcipue disceptatur, decisio dicti *§. Augerius*, ut præmissi supra, num. 6. & notat Osuald. *ubi proxime*, & *lit. C, in princ.* Duaren. num. 14. tamen pro ejus enucleatione cum D. Covar. paulisper subsistendum. Communiter igitur placet, Scævola verbis illis, *Si conditio non extitisset, stipulationem non esse commissam*, pro promissore respondisse, nempe cum non teneri, quia conditio defecit, cum non constaret patre vivente, quantum deberet ipse Publio Mævio; etenim quæstio in eo versabatur, an sub illa stipulatione, *Promitto quicquid patrem meum debere constituerit*, utrumque tempus comprehendatur, ita ut sive ante mortem, sive postea de debito liqueretur, Augerius teneretur, de quo Scævola consultus respondit, si non extitisset conditio ante mortem patris, stipulationem

§ 2

pulationem non esse commissam, sup-
plendo verba illa, *Ante mortem pa-*
ris.

- 34 Qui quidem communis intellectus
juris principiis præ cæteris convenit,
quia in dubiis contra stipulatorem in-
terpretatur, ut quantum minus possit
teneatur promissor, *l. Quidquid 99. de*
verb. oblig. præsertim quoties de fide-
jussoris obligatione, ut in præsentii
agitur, quæ strictè accipi debet, l.
Græcè 9. §. Et post litem, de fidejussor.
Castill. controvers. lib. 4. cap. 59. nu-
mero 51.
- 35 Ex quibus huic interpretationi sub-
scripserit Cujac. *in l. Si quis 57. de verb.*
oblig. Ant. Gom. ubi proximè, Alciar.
in l. Si decem, ad fin. de verb. oblig.
Cevall. sup. de quæst. 727. ex num. 53. &
alii plures.

- 36 Sed contra sentiunt cum D. Covar.
aliqui existimantes, Scævola pro sti-
pulate respondisse, Augerium ad solu-
tionem teneri, licet de debito post
obitum patris constaret, quod pluri-
bus comprobant fundamentis Osuald.
Duaren. Ant. Gom. Escobar, Guttier.
& Azeved. laudati supra. *num. 32. Con-*
nan. comment. lib. 6. cap. 3. num. 9. Et
quavis prior sententiâ de rigore ju-
ris, & juxta legis verba plerisque ve-
rior videatur, posterior hæc D. Co-
var. maxima æquitate fulcitur, quam
in praxi iudices ob oculos habere oportet,
l. Quod si Ephesi 5. in fin. ff. de eo
quod cert. loc. ne alioquin dum juris stri-
cti observationi adhærent, in pern-
iciosos labantur errores, ut sæpe con-
tingit, l. Si servum 91. §. Sequitur, de
verb. oblig. ibi: quo in genere plerum-
que sub auctoritate juris scientiâ pern-
ciosè erratur. Nec levis est error indul-
gere malitiis, ac pravitati illorum, qui
studiosa verborum æquivocationem in-
cautè contrahentes decipere conantur,
l. In fundo 39. de rei vendic. Ex qui-
bus deducitur, quod si aliquis pro
amico, aut quovis alio se obligaret jux-
ta formam §. Augerius, conventi po-
terit pro debito, de quo apparet post
amici mortem, ut D. Covar. & sequa-
cibus placuit, & hoc de jure regio
apertius procedere, ex l. 2. tit. 16. lib. 5.
Recop. inquit ibi, n. 8. Azevedus.

Verf. Verum quia Scævola.
responsum.

- 37 Variè hallucinantur Interpretes,

dum Scævola mentem percussere sa-
ragunt, ut videre licet apud præcita-
tos supra, *num. 32. & 36. & quos D.*
Covar. in antecedenti versiculo laudat,
præsertim apud Osualdum plures inter-
pretationes referentem: & quidem hic
primus divinationis vitio laborat, est
citatio promissoris opus sit, cum
computationi intervenit hæres. Escob-
ar. d. cap. 34. num. 9. vers. Ex quibus
ubi quod etiam via exequitiva potest
adversus promissorem experiri, sed hoc
ita si instrumento publico se obliga-
verit.

Verf. Demum ipse Franciscus.

Hanc Duaren. interpretationem in-
ter alias refert, ac refutat Osuald. *sup. d.*
cap. 12. lit. B.

Verf. Ego verò etsi videam.

Adde Osuald. ubi proximè, qui rectè 38
ait adversus Duarenum quæstionem
Scævola propositam non fore facti, sed
juris; supponebatur enim latere quid
inter contrahentes convenisset: alio-
qui si constaret, Scævola consilio opus
non erat: desiderabatur autem ut deci-
deret, an juxta juris regulas post illa
obligationis forma tempus post mor-
tem debitoris contineretur, ut si tunc
de debito defuncti patris constaret, fi-
lius promissor teneatur, cui Scævola
est obcurè, respondisse credendum est.

Verf. Igitur non satis.

Hujus Costæ intellectus miminit 39
Osuald. ubi proximè, quem probat: &
est observandum Scævola juxta hanc
interpretationem non definiisse, sed
supposuisse id, de quo interrogabatur,
an scilicet stipulatio esset commissam,
ut Augerius teneretur; nam si ad ver-
borum corticem respiciamus, nulli du-
bio tollendo deservunt: quis enim tam
ignarus, ut nesciat non committi sti-
pulationem conditionalem, si non im-
pleatur conditio? Sed de hujus imple-
mento ambigebatur, quod indecisum
reliquit, per obliquum respondens:
unde divinandum tribuit occasionem,
dum quid senserit Consultus, inquiri-
tur. Inter hanc, & alias ejus textus ex-
positiones, illa videtur magis conso-
na contexturæ, quam tradidimus su-
pra, *n. 33.*

Ad

Ad Num. 6.

- 40 De interpretatione legis *Si decem*
48. de verb. oblig. agunt Cujac. & Al-
ciat. ibi, Ant. Gom. variar. lib. 2. cap.
11. num. 36. Duaren. in l. Qui Roma, §.
Augerius, cod. tit. num. 16. Osuald. sup.
lib. 15. cap. 12. lit. C, Pichard, in §. Ex
conditionali, num. 13. vers. Non obstat.
quartum, Inst. de verb. oblig. Anton.
Gom. variar. lib. 2. cap. 11. num. 36. Al-
ciat. in d. l. Si decem, num. 17. qui, &
alii communiter sentiunt, conditiona-
lem fore stipulationem, si aliquis sti-
pularetur ita, Promittis mihi decem
dare, si petiero; nam differentiam
constituunt inter dictionem Cum, &
Si. Verum aliqui contrà opinantur,
scilicet dictionem dicitæ legis Si de-
cem, æquè procedere licet ita concip-
eretur stipulatio, Si petiero, sublata
præfata differentia. Cujac. in d. l. Si de-
cem, Alciat. ibidem, num. 17. Facit lex
Mutuo, §. 1. ff. de tutel. nec verbum, Si,
semper conditionem inducit, imò ad-
monitionem duntaxat. Sesse decis. 31.
n. 6. Barbosa tract. de dictionib. verb. Si
num. 6.

- 41 Præterea inter omnes convenit, qui-
bus communis placuit, quod illa condi-
tio, *Si petiero*, per heredem adimpleri
nequit, sed mortuo stipulatore evane-
scit stipulatio. Idem juris erit de sti-
pulatione, *Si volueris, promittis decem*
dare. Ant. Gom. ubi proximè, vers. Ex
quo inferitur, Duaren. in d. §. Auger-
ius, n. 16. in fin.

- 42 Nec præmissa, quæ omnino vera
sunt, officiant resolutioni D. Covar.
& sequacium, traditæ *num. 10.* quia
hujusmodi conditiones ex illis sunt,
quæ personæ coherent, ideo imple-
ndi eas facultas ad heredem non tran-
sit; declaratio etenim propriæ volun-
tatis personam respicit ipsius contra-
hentis, non factum externum, seu ef-
fectum quod per alium potest expedi-
ri, & ejusmodi conditiones nunquam
ad hæredes implendi transmittuntur,
l. 30. tit. 9. p. 6. ubi Gregor. Lop. gloss. 4.
Cujac. in l. Si quis 57. ad fin. de verb.
oblig. Osuald. lib. 15. cap. 12. vers. perso-
nam scientis expectamus, lit. C. Un-
de oritur solutio ad argumentum pro
communi deductum ex d. l. Si decem,
de quo sup. num. 4. cui ita respondent
Duaren. sup. n. 16. in fin. Pichard. & alii
recenti sup. n. 10.

Ibi: Nec tamen negavit.

Compertum est apud omnes, quod 43
si dispositio conferatur in diem incer-
tum, tacitam continet conditionem,
tam in contractibus, quam voluntati-
bus ultimis, *l. Dies incertus 74. de*
condit. & demonstrat. l. Si dies 21. quand.
dies legat. ced. l. 15. tit. 3. part. 6. ubi Greg-
gor. Lop. gloss. ult. Ant. Gom. variar.
lib. 1. cap. 14. num. 57. Barbosa tract. de
diction. verb. Cum, num. 3. & 4. Hinc
D. Covar. infert, quod in illa stipu-
latione, Promittis decem cum petiero,
ineff. tacita conditio: quod sanè vi-
detur Scævola palam inficiari, ut ag-
noscat Cujac. in l. Si decem, Alciat.
ibidem, num. 2. Ant. Gomez sup. lib. 2.
cap. 11. num. 36. & communiter Inter-
pretes, ac Consultus probat expressim
in l. Titia 64. de condit. & demonstr. nec
interest, quod Scævola asseruerit, non
videri defectisse conditionem, quia
id verum est, cum non possit deficere
conditio, quæ non fuit, ut ait An-
ton. Comez.

Ibi: Si enim qui ante mortem
non petit.

Adde Duaren. ubi proximè, & aliud 44
agentes prædiximus *sup. num. 9. Ant-*
Com. d. num. 36. vers. Ex quo inferitur,
in culpa eum esse, qui ante mortem
nunquam petivit, aut se velle signi-
ficavit, scribit.

Ibi: Illa verò conditio,
Si volueris.

De qua actum supra. Sed si promissio 45
fiat cum stipulatore voluerit, non
posse per heredem impleri, tenuit Al-
ciat. *in d. l. Si decem, num. 17.*

Ibi: Relata verò ad promissorem.

Stipulatio ita concepta, *Promitto* 46
tibi centum si volueris, inutilis est à
principio, adeo ut nullatenus etiam
ex consensu promissoris convalescere
queat. Sed si promittat aliquis cum vo-
luerit, tenet stipulatio, dummodo
ante mortem promissorem voluisse pro-
betur, *l. Stipulatio 17. l. Centesimis 46.*
§. ult. de verb. oblig. Doncl. lib. 12.
cap. 7. in fin. Pichard. in §. Ex condit-
ionali, num. 12. Inst. de verb. oblig.
Si 3 Alciat.

Alciat. & Duaren. in d. §. ult. Cujac. in d. l. stipulatio, ubi quod etsi promissor consenserit, & voluntatem dandi declarat, poterit pœnitere, ac variare usque ad extremum vitam.

- 47 Aliud in legatis, seu fideicommissis observatur ultimæ voluntatis favore; nam si hæres gravetur præstare cum voluerit, & moriatur antequam voluntatem aperiat, legatio relicta debetur, l. 30. tit. 9. p. 6. ubi Greg. Lop. gloss. 3. hoc discrimen advertit. Quid si hæres se nolle præstare profiteatur? Vide eandem legem, & quæ notat Greg. Lop. ibi.

Verf. Item non oberit.

- 48 Responsum Juliani in l. Fidejussor 16. §. fin. de fidejussor. à nostra quæstione de adimplenda conditione potestativa per hæredem, prorsus alienum est, quia ibi agitur de casuali, ut animadvertit Cujac. in l. Si quis 57. de verb. oblig. quia ut ipse ait, conditio à potestate promissoris, vel stipulatoris nequam pendebat: Duarenus tamen in d. §. Angerius, num. 17. Eundem textum, quem difficilem putat, interpretatur, cujus meminere Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 13. num. 2. verf. Quarto singulariter, Cujac. lib. 54. Salv. Juliani in eod. §. fin. Alciat. in d. l. Si decem, n. 14.

Ad Num. 7.

- 49 Conditiones sæpe solent per æquipollens adimpleri ex præsumpta testantium, aut contrahentium voluntate, quam respicere oportet, non verborum corticem, ac præcisionem, l. Si mater 3. C. de insti. & substi. l. 5. tit. 4. p. 5. ubi Gregor. Lop. Castill. controver. lib. 4. cap. 25. ex num. 35. Donell. lib. 8. cap. 33. quod tunc habet locum quando per adjectionem conditionis solum finis intenditur, qui quomodolibet consequatur, satis erit, ut disponentis voluntas adimpleatur, ex præcætitis iuribus. At quoties conditio nedum effectum, sed etiam modum, aut personam respicit, ita ut concepta est, naturaliter debet executioni mandari. Verbi gratia, si servo quid relinquatur, si manumittatur, id debebitur, quanquam sine manumissione ad libertatem perveniat, juxta legem 1. & per tot. qui fin. manum. ad libert. perv. nam

æquivalenter adimpletur conditio ex mente testatoris, qui intendit duntaxat libero relicto præstari.

Sed si domino centum legarentur, si servum manumiserit, quamvis hic aliter liber fiat, nihil legatarius percipiet, quia non est conditio impleta; voluit enim testator non solum servi libertatem, sed etiam quod ab ipso legatio præstaretur, cui ideo legavit pecuniam, ut ad manumittendum invitaretur. Ita docent Menoch. lib. 4. præf. 185. à n. 13. Cancr. variar. part. 1. cap. 1. num. 64. & 65. Castill. sup. cap. 15. num. 57. Galganet. de cond. & de monstr. part. 2. cap. 1. quæst. 23. Sud. decisi. 37. num. 31. Bolognet. in l. Gallus, §. Et quid si tantum, num. 120. de liber. & posth. Larrea allegat. ff. 40. numero 26. Hermos. in lib. 5. num. 8. tit. 4. part. 5.

Unde cum in conditionibus potestatis dandi, ædificandi, aut manumittendi, & similibus, solum desideretur præstatio rei, ædificatio fieri, aut servi manumissio, nihil refert, an per contrahentem, vel ejus hæredem fiant, modò suum effectum sortiatur dispositio: quod secus est in aliis conditionibus, veluti eundi Romam, discendi literas, ducendi uxorem, quæ respiciunt personam, non finem duntaxat, non transit. Sic responder ad argumentum, de quo supra, num. 8. Duaren. num. 16.

Ad aliam rationem, quam pro communi adjecimus num. 9. dicendum est, quod etsi quis diu omiserit potestativam implere conditionem in contractibus, non censetur à conventionem resiliire; nam quandocumque patens conditioni promissum sub illa consequetur. Castill. cum aliis d. lib. 4. cap. 25. n. 12. Donell. lib. 15. cap. 12. nisi tempus fuerit ad implementum præscriptum. Nec renuntiatio proprii juris præsumitur. Menoch. lib. 3. præf. 45. num. 11. Carleval. de judic. tit. 3. disp. 19. num. 14. & disp. 23. num. 43.

Verf. Ad idem est optimus textus.

Quem ex Duareno induximus, & aliis fundamentis addidimus pro sententia nostra sup. num. 18.

Verf.

Verf. Ex parte verò ejus.

- 53 Nedum ex parte adimpleturi conditionem, sed etiam ex parte illius cum quo adimpleri debet, æquipollentia admittitur in adimplemento ex mente contrahentium, aut testatorum. Duaren. in l. Qui Roma, §. Angerius, n. 16. de verb. oblig. Castill. d. lib. 4. cap. 15. num. 57. & consentiunt alii, quorum meminimus num. 50. qui generaliter tenent, in conditionibus extensionem dari de casu ad casum, ut per æquipollens adimpleri possint ex conjecturata mente disponentis.
- 54 Quod ita verum habet, ut actus conditionalis censetur, quanvis verba deficient, si appareat de agentium voluntate ex conjecturis: & à contrario verba ex se conditionem importantia, eam non inducunt, mente disponentis perpensa. Castill. cum aliis cap. 55. num. 24. Facit quod ex Cujacio, & Alciato prænotatur supra, num. 40. Si igitur introductio, ac exclusio conditionis ex præsumpta voluntate disponentis admittitur, neglecta verborum significatione, & vi, facilius erit locus variationi, & extensioni, ut æquipollenter valeat adimpleri.

Verf. Hinc etiam inferitur.

- 55 Consule laudatos supra, num. 48. ex quibus Cujac. lib. 54. Salv. Juliani in d. leg. Fidejussor, §. fin. observavit, opus non esse interpellare debitoris hæredem, ut fidejussor possit conveniri. Alciat. in l. Si decem, num. 14. de verb. oblig. tenet, solvete debitoris hærede fidejussorem liberari, quod extra dubium est; nam etsi quis extraneus solveret, liberatio fidejussoris similiter contingeret; solutione enim ejus quod debetur omnis tollitur obligatio, tam principalis, quam fidejussoria, l. 1. tit. 14. p. 5. ubi Gregor. Lop. gloss. fin. princip. Inst. quib. mod. toll. oblig. cum similibus, quæ adducit Pichard. ibi, numero 26.

Verf. Quod si ad amussim, ibi: Cujus inductioni.

Ad legem 2. C. de pact. int. emptor. quadrupliciter pro communi responder Anton. Gom. variar. lib. 2. cap. 11. n. 36. verf. Sed advertendum, ubi hanc Bar-

tolli solutionem expendit, necnon eam quæ sequenti versiculo continetur.

Ad Num. 8.

Verf. Primum igitur illud.

Docet D. Covar. ex l. Ita stipulatus 115. de verb. oblig. quando actus à conventionem incipiat, & quando à conditione, nam ubi præcedit absoluta obligatio, cui alia conditionalis accedit, actus exordium sumit à conventionem, ut si convenerit ut Titius servum manumittat, & Sejus promittat centum illi, si manumiserit, tunc Titius compelli poterit ad manumittendum statim, Sejus verò non nisi post impletam conditionem ad solvendum. At si Sejus centum spondeat, si Titius servum manumiserit, contractus incipit à conditione, quia nec hic cogi potest ad manumittendum, nec ille ad præstandam pecuniam antequam manumissio subsequatur: unde conditione pendente, nulla nascitur obligatio. Vide Cujac. in d. l. Ita stipulatus, & Alciat. ibidem, ex n. 5.

Verf. Secundo loco.

Consulas quos retulimus supra, n. 2. & Petr. Gregor. Syntagmat. lib. 42. capite 32. num. 45. & hanc distinctionem tradidit Ant. Gom. sup. lib. 2. cap. 11. num. 36. verf. Vel aliter, & tertio. Sed indistinctè sustinenda est opinio præmissa num. 10. prout eam tenet D. Covar. inferius, verf. Quinto, ut liberè.

Verf. Tertio quamvis hæc.

Qui contra communem cum D. Covar. sentiunt, etiam in stipulationibus facultatem implendæ potestativæ conditionis ad hæredes transmittit asseverant; nam cum ipsa conditionalis stipulatio transeat ad successores, etsi eorum mentio non fiat, quare ejusmodi facultas ut accessoria in eosdem non transferetur?

Verf. Quarto erit adnotandum

Lex 3. tit. 8 lib. 3. Ordin. est in nova compilatione lex 2. tit. 16. lib. 5. qua in omni obligatione omnis verborum solemnitas apparet sublata, sola inspecta voluntate contrahentis; unde apud nos

505 nullatenus admittenda opinio communis, quam stricta, & scrupulosa verborum observatione inniti constat.

Verf. Quinto, ut liberè.

Probat D. Covar. sententiam, de qua num. 10. quam non pauci tuentur, unde jam hodie communis debet haberi, et si opposita communior.

Verf. Sexto eadem ratione.

59 **C**onditio impleri potest cum hæredes illius, cum quo impleri debuit juxta stipulationis verba, veluti si in dando consistat. Molin. de just. & jur. tract. 2. disput. 285. num. 5. Osuald. lib. 15. cap. 12. lit. B, & prædixi supra, num. 53. quod procedit, nisi conditio personæ cohæreat; nam conditio, si Titio nupserit, non impletur si mulier cum hærede Titii contrahat, quod per se patet. Præterea investigare oportet, an voluerit cum hærede nominati impleri conditionem, quod ex conjecturis, ac circumstantiis dignoscitur. Ponamus, Petrum promississe agrum, si stipulator centum præteret virgini pauperi, ut nubere posset, cui defunctæ successit homo dives: non est dubium, adversari voluntati promissoris, conditionem cum hærede virginis adimpleri, soluta diviti quantitate.

Verf. ultimo

De hoc discrimine actum supra, numero 23. & 24. & adde Castill. cum plurimis contravers. lib. 4. cap. 55. num. 57. Molin. ubi proxime.

SUMMARIUM.

- 1 Jurisdictio indivisibilis est, quoad usum tamen recipit divisionem. Quoties pluribus est communis, penes singulos residet in solidum, et si quoad exercitium inter ipsos dividatur, ibidem.
- 2 Divisione nulla interveniente, quisque ex dominis utitur in solidum jurisdictione ad præventionem.
- 3 An liceat pluribus dominis fungi in solidum jurisdictione ad præventionem, vel compelli possint unum constituere, qui administrat justitiam, & n. 4.

4 Magistratus plures possunt in solidum jurisdictionem exercere.

5 Habens jurisdictionem cum alio communem, socium delinquentem in territorio punire non valet: quod limitatur.

6 Si vassallus ab uno ex dominis jurisdictionem comparaverit, eximitur à subjectione alterius domini, nisi aliæ isti ratione possessionum ut feudatarius subit.

7 Jurisdictio pluribus communis, in omnibus aequaliter in solidum consistit, quanguam in territorio majorem partem aliquis obtineat: Secus est quoad penas, & alios jurisdictionis fructus, qui pro rata distribui debent.

8 Si quis ex dominis delinquenti penam remittat, in portionem ejus tota quantitas imputabitur.

9 Majorem habens in territorio partem, belli tempore rei militaris administrationem obtinet, & civitatis custodiam suscipit.

10 Jurisdictio quoad usum quibus modis dividatur.

Fieri debet ad instantiam unius, et si alii plures remittantur, ibid.

11 Divisione perfecta, ejus forma ita est servanda, ut si quis ex dominis quid decrevit contra illam, erit ipso jure nullum propter usurpationem usus jurisdictionis.

Post divisionem cessat præventio, ibidem.

12 Si unus ex dominis in suo tempore caput de causa cognoscere, alius succedens in usu jurisdictionis per formam divisionis prosequitur judicium, & illud peragere potest.

13 Perfecta divisio reformari poterit, si oportuerit, ut cesset scandalum, aut aliud inconueniens grave resultans ex modo administranda jurisdictionis.

14 Usus jurisdictionis arbitrio judicis expediri debet, ac de aliis modis dividendi.

15 Observatio quedam ad caput 1. de Pa. rochiis.

CAPUT XL. & ULT.

Cum jurisdictio sit rei incorporalis divisionem recipere nequit. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 4. num. 53. Hier. de Mont. tract. de finib. regund. cap. 78. num. 7. idcirco si pluribus dominis una, eademque competat, in solidum residet in singulis habitur.

bitu, & exercitio. Boër. tract. de custod. clar. num. 62. & decis. 5. num. 1. Tusch. lit. 1. concl. 557. num. 1. Tondut. de prævent. judic. part. 2. cap. 45. n. 2. Morquech. de divis. bonor. cap. 5. n. 1. Jacob. à S. Georg. tract. de feud. verb. Dubitatur, num. 2. Mont. sup. cap. 11. num. 8. quoad usum tamen, seu exercitium dividi sæpe solet. Tondut. sup. cap. 2. n. 5. Morquech. num. 4. Bertachin. de gabell. part. 1. num. 48. Philip. Prob. tract. de jur. Regalia, q. 13. in fin. quod ita verum est, ut facta hujusmodi divisione, jurisdictio in solidum penes Condominos perseveret. Mont. d. cap. 11. num. 13.

2 Quoties nulla intercedit divisio, quilibet ex Dominis jurisdictione utitur, data inter illos præventionem. Tusch. ubi proxime, Tondut. d. cap. 45. num. 2. Jacob. à S. Georg. supra: illa verò interveniente, sive per tempus, sive per territorium, cessat prorsus præventio. Tondut. d. cap. 2. num. 1. Vide infra, num. 11.

3 Queritur inde, an Domini possint uti in solidum jurisdictione, ita ut quisque de causis, in quibus prævenit, solus cognoscat. Affirmant non pauci, ut videre licet apud Boër. decis. 5. Jacob. de S. Georg. ubi sup. At quidam sentiunt, id Dominis non licere, sed quod debent inter se convenire, quis sit administraturus; alioqui auctoritate publica superioris compelli poterunt, ut usum jurisdictionis partiantur, constituentes communi suffragio judices, vel alio modo, ne vassalli vexentur pluralitate jurisdictionem exercitium. Vide Peguera decis. 10.

Ad Num. 1.

Huic posteriori sententiæ adherent cum D. Covar. Boër. d. tract. de cust. clarium, num. 65. 66. Cancr. variar. part. 2. cap. 2. num. 78. Morquech. sup. num. 7. Jac. à S. Georg. num. 2. & 5. ubi probat. Hæc aliter se habent in iudicibus, seu Dominis, qui jure hereditario, aut alio jurisdictionem nanciscuntur: secus erit in magistratibus à Principe, vel lege constitutis, qui valent in solidum jurisdictionem exercere, ut præter D. Covar. observat hoc discrimen Jac. à S. Georg. sup. num. 1. tametsi aliud sentire videatur D. Solorz. sup. tom. 2. cap. 3. num. 44. ubi ait, jurisdictionem individuum ideo non posse in D. de Faria Covar. Enucl.

tegraliter uno, eodemque tempore apud duos judices, aut Magistratus consistere: quod ita est in exercitio, & actu quod certam causam ac personam, quia simul à diversis iudicibus molestari prohibetur aliquis.

Queritur, an Dominus territorii punire possit delinquentem in illo eisdem jurisdictionis consortem. Et negativam partem communis amplectitur. Consule Bart. in l. Tres tutores, de administ. tutor. Greg. Lop. in l. 16. gloss. ult. tit. 28. part. 3. Bald. in cap. Præterea, de prohib. feud. alien. per Feder. Cancr. variar. part. 2. cap. 2. num. 79. Sed limitatur si periculum immineret ex mora. Hanc, & alias limitationes reperies apud Greg. Lop. & ceteros.

Si quis vassallus emicit ab uno ex Dominis partem territorii, & jurisdictionis ad illum pertinentis, eximitur à Condominorum subjectione, nisi ipse ab iis proprietates, seu possessiones habuerit, propter quas adhuc subditus permânebit. Cancr. sup. part. 3. cap. 13. num. 306.

Ad Num. 2.

Quamquam, ut D. Covar. ex communi prædocuit in principio, nihil referat ad usum jurisdictionis non divisum, quis ex Condominis majorem partem in territorio obtineat; tamen multum interest quoad penas pecuniarias, & alia commoda, quæ sunt jurisdictionis fructus; nam hæc non pro virili, sed pro rata dividi debent pro portione, quam quisque Dominus ex territorio, ac jurisdictione habet: nec respiciendum ad causas per Dominos decitas, quia licet minorum partem possidens de pluribus causis præveniendi cognoverit, non ideo ex pœnis plus capiet, quam pro sua portione illi debetur. Boër. decis. 5. num. 6. Alex. conf. 25. à num. 4. Morquech. d. cap. 5. num. 9. Tondut. d. cap. 2. numero 10.

Unde si quis remiserit penam pecuniariam delinquenti, quod facere nequit in socii præjudicium, imputabitur illi in portionem ex fructibus jurisdictionis eidem competentem. Boër. numero 7.

Præterea, qui pro majori parte jurisdictionem habet, præfertur, ut ipsi militæ administratio, ac civitatis custodia bello imminente committatur. Boër. decis. 5. num. 4. et si aliis singulis Dominis

nis clavis portæ oppidi tradi debeat.
Boër. de custod. clav. n. 65.

Ad Num. 3.

10 Divisio jurisdictionis quoad exercitium diversimodè fieri potest: per tempus, ut quisque Dominus alternatim ad annum, aut biennium suo munere fungatur: per territorium, designatis limitibus, intra quos singuli jurisdictionem exercent: per vassallos, ut si convenerit, quod alius de causis Nobilium, & alius de ignobilium cognoscat. Tondur. d. cap. 2. n. 5. & modus dividendi per tempus magis aptus videtur. Tondur. n. 10. Divisio autem faciendâ est vel uno ex Dominis postulante, etsi reliqui dissentiant, ut probat Morquech. d. cap. 5. num. 6.

11 Perfecta quomodolibet divisione, etiam si jurisdictionis ipsa penes condominos insolitum perseveret, ejus tamen usus ita impeditur existit, ut si quis ex illis adversum divisionis formam de causa cognoscat, quæ ad eum non pertinet, processus ipso jure sit nullus, nec erit preventionis locus. Tondur. d. cap. 2. ex num. 11.

12 Si per tempus fiat divisio, causa cæpta in anno unius Domini definiti debet in sequenti per alterum, vel ejus officialem, quoniam eadem est jurisdictionis. Tondur. n. 13.

13 Semel absoluta ejusmodi divisio poterit reformari, ac iterum repeti, si expedit, ut vitetur scandalum, aut grave aliud inconveniens à modo administrationis ortum. Morquech. n.

mero 10. ex Gravet. cons. 264. lum. 2.

Ubi territorium inter Dominos ad exercendam jurisdictionem separatur, potest dubitari quomodo expedienda divisio; nam sunt variæ opiniones circa formam ejus. Prima, quæ est communis Canonistarum, docet quod major dividat, & minor eligat, ex cap. 1. de Paroch. pro qua plures laudat Barbosa in collect. ibi, n. 3. Sed ea à legum Professoribus communiter reprobatur, ut ex aliis tradit Barbosa ibidem, vers. Caterum. Secunda habet, sorte divisionem peragendam. Tertia electionem tribuit habenti in re dividenda majorem partem, ut videre licet apud Barbosam sequaces referentem d. num. 3. vers. Caterum, & vers. Alii verò. Quarta denique frequentior, verior ac tenenda in praxi sententia cum D. Covar. divisionem arbitrio judicis relinquit, quam tunc utitur Tusch. lit. D, concl. 530. Menoch. de arbitrar. cas. c. 123. n. 1. Villalob. Arar. comm. opin. lit. D, num. 98. Morquech. de divis. honor. lib. 1. cap. 2. num. 57. Gratian. disceptat. cap. 160. n. 22. Barbosa sup. vers. Ultima fuit, ubi alii, Hermos. in l. 3. gloss. 6. n. 101. tit. 4. p. 5.

Ibi; Sed & Pontificia responsio:

Observant communiter omnes, majoritatem, de qua loquitur Pontifex in d. cap. 1. de parochiis, minimè referri ad ætatem, sed ad prioritatem in administratione, ut adnotat cum pluribus Barbosa collect. ibi, num. 3. Menoch. sup. casu 124. n. 4. 5.

INDEX RERUM OMNIUM, ET VERBORUM, Quæ in Practicarum Quæstionum D.D. Covarruvias Additionibus & Euclea- tionibus continentur.

Prior nota Arithmetica Paginam, posterior verò marginales
numeros indicat.

A

Academia.

CADEMIA, quæ floret Salmantica, quando primum Palentia erecta. p. 16 n. 75
Quando ad Salmanticam translata. p. 17 n. 77
Academia Complutensis quo tempore instituta. ibid. n. 79

Acta, Actio, Actus, & Actus.

Acta judicialia, veluti probationes, faciunt presumptionem erga tertium. p. 124. n. 16
Actio hypothecaria in judicio pendente, si res obligata alienetur, quod jus creditori competat, si vicerit. p. 142. n. 45
Actori suæ intentionis fundamentum incumbit probare. p. 247. n. 12
Actus præcedens per subsequentem declaratur. p. 38. n. 14
Actus nullus contra legem, vel receptum sustinetur, consentiente illo, cujus favore respicit nullitas. p. 33. n. 44
Actus per officialem publicum gesti sententiâ privatam, à qua appellatum est, tenent etsi confirmatio sententiæ subsequatur, non sic in actibus privatis contingit, qui confirmatâ sententiâ irriti fiunt. p. 197. n. 15
Actus ultra intentionem agentis operari non valet. p. 241. n. 42
Actus qui licitè fieri potest, non præsumitur illicitè gestus. p. 243. n. 59

Ad.

Ad ea, quæ raro accidunt, jura non adaptantur. p. 223. n. 39

Adipiscendum.

de Adipiscenda possessione ex l. ult. C. de edict. D. Adrian. tol. remissive. p. 118. n. 14
Administratio, & Administrator.

Administrationis causâ quis subjicitur, foro non D. de Faria Covar. Enuci.

suo. p. 51. n. 8
Administrator compelli non potest per privilegium, ut in Curia rationes reddat. p. 67. num. 13

Administrator paratus rationes reddere in loco administrationis, si non ibi recipiantur, an absens cogatur illuc redire. p. 101. n. 17
Administrator regulariter remittitur ad locum administrationis, ut rationes reddat. ibid. Adulterium.

Adulteri in crimine sententia absolutoria prodest complici cui condemnatoria non nocet. p. 124. n. 13

Advocatio, & Advocatus.

Advocationis munus clericis interdictum est, sed pro pauperibus licet eis advocare. p. 69. n. 24
Advocatus unde honorarium solvatur. ibid.
Trajanus primum Advocatos constituit, salario de publico assignato, ut pauperes tuerentur gratis. ibid.
Advocatis litigantes stipendium debent exhibere. ibid.
Sunt in Hispaniæ civitatibus deputati, ut regenis patrocinium absque honorario ferant. ibid.
Ubi non sunt assignati, quisque advocatus tenetur pauperibus gratis patrocinari, quod jurjurando promittunt cum recipiuntur. ibid.
de Advocatorum salariis, remissive. ibid.

Ægyptus.

Ægyptiæ monarchiæ initium. p. 28. n. 129

Æstimatio.

Æstimatio rerum dotalium duplici de causa fieri debet. p. 254. n. 2
Æstimatio venditionis causâ fieri intelligitur in dubio, tam in dote, quam in cæteris actibus. ibid. n. 2

Agila Rex.

Agila Gothorum Rex in Hispania. p. 7. n. 19

Agrimensor.

Agrimensor falsum modum dicens, quomodo teneatur. p. 39. n. 34